

DEO OPTIMO MAX. UNI ET TRINO,

VIRGINI: DE PARÆ, ET S. LUCÆ
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICO-CHIRURGICA.

QUODLIBETARIIS DISPUTATIONIBUS,
mane discutienda, in Scholis Medicorum, die Jovis septimo-
mensis Maii, anno Domini M. DCC. XLIV.

M. THOMAS-BERNARDO BERTRANDI
Doctore Medico, Præside.

At venæ scelio Operationum frequentior similque periculosa.

¶

EDENDI scientia sapientiae pars habita est. Multos ideo ex sapientiae professoribus peritos ejus fuisse; Clarissimosque ex his Pitagoram, Empedoclem, Democritum aliosque accepimus & Hippocratem. Is primus quidem ex omnibus memoria dignis, à studio sapientiae seu Philosophiae disciplinam hanc separavit; vir, ut testatur celsus, & arte & facundia insignis. In tres exin partes medicina diducta est; ut una essetque viæ, altera quæ medicamentis, tertia quæ manu mederetur. Ego,

A

inquit celsus idem, eximius, sed contractus Hippocratis & Asclepiadis interpres, cumdem quidem hominem posse omnia ista praestare concipio; ut revera constitut & diu. Profecto, ut sileatur de arte Pharmaceutica, tertiam Medicinae partem, quae manu curat, Græcis χειρουργική, magis ab illo parente omnis Medicinæ, Hippocrate, quam à prioribus excultata esse, vulgo notum est. Medici posteri, Græci, Latini, Arabes, nec pauca ei Disciplinae adiecerunt. Quapropter quoad manum, tandem elegere opifices quos suis in scholis semper edocendo, educarunt usque Medicinas Ministros. Idcirco quia vena seccio, quam Medici Græci omnis artis Medicæ principes φλεβοτομία dixerunt, est operatio, & vetustissima quæ solè manu penderet; quia in omni ferè morbo aut facto aut imminentie frequentissimam hanc operationem summae necessitatis esse, palam est; quia ob fructuram partium quandoque est periculosa: scire licet, illa exerefes specie peragendā haud indiligentem manus dexteritatem requiri. Revera, licet usum habenti, secare venam arteriam, seu sanguinem mittere, sit expeditissimum; ignaro tamen aut temerario periculosisimum est, & quandōque peritiori difficillimum. Sit igitur, referente Celso, Chirurgus, manu strenuâ, stabili, nec unquam intremilcente, promptus; ambidexter; tactu sagax; acie oculorum acri, claraque; sua artis sciens. Instrumenta parata sint ad manum; & scalpelli scalprivè affabre facti & nitidi secandæ venæ respondeant. Si lævis cutis est, scalpelli phlebotomi cuspis suu tenuissima; si cutis dura siccaque est, hordei granum representet cuspis. Hæc, levia licet, obseruanda tamen, Äger, cuius est vasis est extra-hendus sanguis, pastu, exercitio, animi perturbatione non vexetur; sed tranquillus mente & corpore, ventriculo nec jejuniiori, nec pleniori, sedeat seu potius decumbat lecto. Manè vena tunditur tutius; at si urget necessitas, omni tempore secatur vena. Interim in promptu sint quæ, lipothymia, aut symptomatis, à quacunque cauâ, succurrant.

I. I.

EX omni ferè venâ sanguis extrahitur; vel cucurbitulis, vel hirudinibus, vel scalpello præsertim, è venis brachii, pedis, digitorum, syncipitis, colli, linguae, oris, oculorum. Educitur & sanguis arteriæ, rarius tamen, quod nusquam interruptus diastole & systole, arteria difficilius indè coalescat, nisi arteriis subternant ossa. Ideò ponè aures propè eminentiam hircum vulgo dictam; seu commodius circa tempora, temporalis arteria secunda est. Arteriotaenia priusquam peragatur, injicitur plerumque, ut mox dicetur in sectione venæ jugularis, ligatura, quæ retardato in vasis proximioribus reditu sanguinis, ejusdem interim major collectio, & indè, scilicet sectione facta, vacuatio sanguinis hat copiosior. Arteria, ut vena, eodem scalpello, gallicè lancette, aut potius scalpro gallicè bistouri, inciditur. Sedulè cavidum est, nè ledatur periostrum, membrana tenuissima & nerva, cuius beneficio omnia ossa dentibus exceptis, circumcincta, sensum habent exquisitissimum. Sanguis ex arteria saliendo, dum è venâ, in arcum, erumpit. Pro causâ est, in arteriæ diastole & systole. Extracto, ut par est, sanguine, ratione virium & morbi, arteria fortiter deliganda est, ita ut arteriæ pulsatio circâ os cranii validè comprimatur. Id sit superimposito dupli penicillo cum quâdam metallicâ laminâ, parique sed fortiori ligatur, ac in sectione venæ: sic intrâ tres quatuorve dies arteria coit. Hæc arteriæ seccio, licet apud nos forsitan rarioris usus, feliciter tamè, in phrenitiâ, melancholiâ, vertigine, hemicrania, vehementique capitis dolore, celebratur. Sanguis infusus educitur per cucurbitulas & hirudines. Cucurbitula, à figurâ vasis, sic dicta, vas est pixideum, vitreum frequentius, orificio stricto & spatiose ventre: Scapu-

hs; dorso, brachiis, femoribus, & ipsimet capiti imponitur. Calidè priùs fricatur pars; ipsi cucurbitulæ cavo immittitur flamma, cutis indè tumet, & siccatur. At humida est, si inciditur caro, & stillat sanguis. Talis incisio seu scariificatio fiat superficienùs secundùm musculi rectitudinem, ne fibræ musculares subiectæ ledantur. Hac arte, sanguine extracto, impresso priùs digito cuti, ut aëi commoditi & absque impetu penetreret cucurbitulæ cavum, cucurbitula una alterave amovenda est: pars exin vino abluitur, locis incisis imponitur emplastrum de cerusū ustā, & facilis ita inducitur cicatrix. Licet ex Hippocrate Romano, ut nullum periculum ab iis, ita & levius præsidium; tamen cucurbitula una aut plures feliciter usupantur in fluxionibus oculorum gravissimis, soporosis, malignisq; affectibus, simillimisque, ut etiā liquet Borboniensibus cucullis gallicè Cornes. Præter hac, cum quandoquæ sanguis sit extrahendus ex ipsis partibus quæ cucurbitulam & scalpellum non admittunt; ut in facie, labiis, nalo, ano præfertim hemorrhoidum ratione; tunc Medicina utitur hirudinibus. Vermes sunt aquatici, qui, in rivulo, non in palude, elegant corpore tenui & longo, parvo capite, dorso viridi, rubro ventre atquæ variegato. In aquâ limpidâ virus eructent, abstergeant spongiam, jejuni per semidiem in capsulâ serventur, ut avidius fugant. Partes, quibus applicari debet una hirudo aut plures, aquâ tepidâ aut lacte abluantur, aut cruore columbino, aut alio quodam, nedum partes unguibus cruententur, quod damnosum est. Tunc & illic ad apertâ capsulâ, aut detenta linteo, ne digitis adhæreat hirudo, admovenda est parti, quam raro aut nunquam mitit, nisi plena sit cruris. Si pigrius fugat, siquè major è parte requiritur copia sanguinis, secatur hirudinis cauda, quæ sic mutilata perit sat citè: Sed qua, quam quinque aut sex, plus sanguinis extrahit. Saturata tandem, ut plurimùm sponte decidunt hirudines. At si una alterave pertinaciùs adhuc adhæserit cuti, nè ipsis aculeis diutius infixis, ulcera agrè sanabilia inducantur, vi non avellenda est hirudo; sed inspersis cineribus, linteo usq;, aloe, nitro, sale, aquâ salitâ, facilè mitit eum. Sanguine è parte tantispèr fuso, ne quid veneni supersit, pars quâdam eluitur sanguine, & absquè fasciolâ, aut emplastro, nisi tamè sit iis opus, naturæ totum committitur. Sic absquè scalpello scalprovè educitur sanguis, quo affecta pars levatur ipsa, præmissis è brachio vel pede venæ sectionibus, convenientioribus remedii, & servata semper legitimâ victus ratione, ceterisque id genus morbo appropriatis.

I I I.

SCALPELLO, colli, lingue, canthi, frontis, nasi, oculorum, inciduntur vena; magis ad sanguinis derivationem ex affecta parte, quam ad vacuationem & revulsionem, quæ sectionibus venarum brachii pedisq; abundè supplentur. Derivando enim revellendoq; sanguini, non tantum ex usu est phlebotomia, sed & eidem vacuando, deplendoq; semper infervit, modò tandem id fiat vasis è majoribus. Ex utroq; colli latere, vena est, externa jugularis, à jugulo sic dicta, quæ carteris tertiis secatur, licet plerùmque formidine terreat. Mantili namquæ collum, seu potius pars colli, ubi sita est jugularis, constringitur; circumducitur mantile à claviculâ unius lateris ad lateris alterius axillam, quâ mantile tunc constrictum magis, firmatur nodo, dum in lecto sedet ager rectâ cervice, respirationequæ sat facilis, usquedùm vena satè appareat secunda. Tunc extensa digitis cute, vena tumens tunditur, & sanguis erumpit

4
facillimè, modò satis longa sit incisio,⁴ præsertim in obasis. Quantitate sufficieni, extracto sanguine, circà collum addito penicillo, ligatura mollièr tinguatur, & sàt facilè vena coalescit. Jugularis sectio numquàm celebranda est, ut in jàm dicitis, nisi præmissis è brachio aut pede vena sectionibus; & tunc confert maximè in cephalalgia, tumoribus faciei, affectibus soporosis, convulsivisque & Anginâ. Ità pariter & in guttulis inflammatione secantur ranulæ, quaè propè lingua frænum sita sunt dua. Ut in sectione jugularis, collum constringitur; sed ore adaperito, extremitate lingua ipsi palato innixâ, Chirurgus scapello mediâ parte obvoluto linteis, at liberâ cùspide, alterutram, aut utramque incidit ranulam, & absquè morâ sanguis exit. Satis effuso crurore, compressio tollitur, sifflatur & sanguis absquè ligatur; sed os illicè abluitur aut vino tepido aut oxy-crato, facilè inducitur cicatrix. Si tamè sanguis pertinacius erumpit, quod non semel observatum est, siffla debet venæ sectionibus è brachio, & astringentibus tandem parti admotis; alias vitæ periculum imminet. Frontis medium perreptat frontalis vena, quaè item secatur in capitib intensissimis doloribus, constricto, ut diximus, collo; at intacto semper pericranio. Extracto, ut artis est, sanguine, penicillum ligaturà coronali firmatur. Pari modo secatur angularis vena quaè inter oculi canthum nasumque sifflit: sed caveri debet, & à periorio & angulari oculi cartilagine. Hac venâ siffla, sanguis inclinato capite commodius fluit, & finito fluxu, deterflaqùè facie, peculiari ligaturâ, ut legitur, apud autores, totum continetur. Venæ nasi & oculorum, ubi dolent illæ partes, incidentur pari dexteritate; sed multò rariùs quam venæ pedum. Reverâ non itâ raro etiam in viris, licet in foemini frequentius, tunduntur pedis venæ, ischiatrica scilicet & saphena. Utraque cruralis vena propago est, Ischiadicæ, quaè reperitur in malleolo externo, ut interno saphena, ob tendonum, nervi, arteriæ viciniam, non itâ frequentè secatur; sed rariùs adhuc tunditur poplitea, cuius tamen sectio veteribus erat sàt familiaris. Triplici ratione saphena ceteris insignior secatur, ad deplendum, revellendum, derivandumque sanguinem: attamè, nisi quedam urgeat necessitas, præmissâ venæ sectione brachii, plarumque celebratur. Tunc uterquè pes tepidâ calidâvè immergitur aquâ; ligaturâ unus aut alter constringitur, & quaè magis appetet, inciditur vena. Hic, ut in brachii obser-vatur venarum situs & crassitatis diversa, parique modo secatur in pede vena, atque in brachii venæ sectionibus, ut mox dicetur; insuper à periorio caveat Chirurgus. Sanguis dum vacuatur, sustentatur cardiacis, si vires deficiant; & sanguinis portio servetur in patellâ, ejus ut noscatur indoles. Vacuato sanguine ex præscripto, plaga detergetur imponiturque penicillum, ut in brachii sectis venis, & stapedis instar contorquetur fascia, duplice firmanda nodo. Id observetur diligenter, scilicet ligatura, nec sit stricta, nec laxa nimis; si laxior, sanguis effluit; si stricior, dolor indè tensivus oritur, cum symptomatis quandoquè molestioribus, quibus citò occurrentum est. Ligaturâ igitur ex æquo factâ, lecto quiescat æger, & pedibus minimè sifflat, nisi dato tempore, scilicet inductâ cicatrice, ne echymosis aut tumor, aut quid simile eveniat mali.

I. V.

NON minor requiritur diligentia in secundis venis brachii. Rationem queris? Hanc deteges observatâ venarum sede & confortio. Brachii venæ illæ sunt ex quibus sanguis educitur, basilica, mediana, cephalica, medio brachio; circâ

cubitum, cubitalis; in-carpo & metacarpo perreptantes venæ; inter aut propè digitos salvatella. Si ergò tundenda est basilica, ab arteriâ & præstîm à nervo, cui fibûs conjuncta est, sedulò caveatur. Si mediana, observandum est, ne saucietur musculi bicipiti tendo, aut aponeurosis; undè sequitur nervorum disensio, quæ hominem crudeliter consumit. Cephalica & cubitalis tutiū secantur, sed hâc, obfusum, non in arcum erumpit sanguis; illa in verso brachio incommode secatur, & utraque, quod basilicâ medianâque tenuior, sanguinem parè fundit, undè non ita nonnumquam salutaris utriusque sectio. Priusquam tundatur brachii vera, sic ligatura fiat. Gyrus seu circulus peragut duplex, primus laxior, strictrior alter, & ligatura suprà cubitum ex alterutro brachii latere firmetur nodo simplici. Injectâ tali modo ligaturâ, undè tumeant superficietènus latentes venæ, dum per arterias situ profundiore, & proprio natu elatere, sanguinis liber aditus conceditur, Chirurgus venam extremis detectam digitis designat. At si secunda non satis appareat vena sub indice Chirurgi levius tumens, constringitur laxaturè ligatura, ut tumeat vena magis. Si magis indè non appareat vena, brachium, aut calido foveat linteo, aut lecto reconditur, aut aquâ immergitur calidâ. Tumente tandem venâ satis, (alias non tundatur,) ejus diæmetrum unguis levi sed duplice notat itc Chirurgus, ut, quo vena sit aperienda loco, evidenter noscat. Ligaturam exin validius comprimit, manibus stricat anterius brachium & amplectitur, admotoque supra venam secandam indice, tactu venam percipit certius. Interim parato scalpello, ut diximus, convenientiori, accensoque lumine, sollicito venam iterum tractat indice scrutando diligenter nûm à sede vena sepe dimovit. Firmatâ tandem in sede venâ, manu dextrâ pro dextro, sinistrâ pro sinistro brachio apprehendit in mediâ chalybis parte scalpellum, quem indice & pollice continet, dum sequentibus digitis Chirurgus, nixus agrotantis brachio, suam firmat manum. Tunc instrumenti cuspide inter utramque ab ungue notam, non in longum, non transversum, sed obliquè incidit venam hoc modo. Pungit venam, & ipsam penetrat intus cuspide, quâm leviter infectam cuspiden elevat illicè, & leviter progrediendo extrahit. Hâc dexterâ operatione factâ, sanguis erumpit, si sâc crassa vena sit, siquè sâc ampla sectio; & in arcum perseverat, præstîm si cylindrum manu træctet æger, ut acceleretur sanguinis motus. Si sanguis in arcum non erumpit ligaturâ vitio; tunc stringatur ligatura, si laxior, ut præpediatur sanguinis ultra venam sauciatam circuitus: si strictrior, laxetur, ut compressa nimis arteria, spatietur, & vena repleatur sanguine. At si ratione virium, aut valvulae in vena, aut in apertura pinguedinis, aut corporis extranei, aut sanguinis inspissati, aut nimis strictræ sectionis, sanguis lentè manat; tunc scire licet, non pejorem indè phlebotomiam, licet sanguis hâc extractus viâ, foliò sit purpureo colore. Vacuato sanguine, non ad animi deliquium, ut nimis placebat veteribus, sed ad Octo duodecimvè uncias, omnino laxatur ligatura & tollitur: plaga leviter & illicè exprimitur digitis, penicilloque suldeque expurgatur sanguine, ne cespiter ipse sanguis circâ incisâ vena labia, Echymosimquè procreet. Si aliquot post horas ex eâdem apertura sanguis sit extrahendus, sebo lenitur plaga recens: at si ob affectionem scorbuticam, à dissoluto nimis sanguine, sanguis simplici ligaturâ fisti nequit; tunc vena secta super addantur, aut charta masticata salivoso sanoque imprægnata latice, aut astringentia; totumque splenio & ligaturâ firmetur hoc modo. Penicillum non è lino sed è canabâ, aut siccum aut madidum aquâ aut vita aut simplici, sectæ applicetur venæ: fascia ex linteo decussatim & circulariter penicillo super injiciatur, itâ ut, nec nimis laxè, aut strictrè nimis,

extrema duo fasciæ uno alterovè firmentur nodo. Cubitus semper sit à fasciâ liber, ne, quodam ægrotantis motu, fascia dimoveatur à sede; undè data sic clanculùm viâ, sanguis lentè, & quandoquè funestè manat, præsertim si vespere facta vena est.

V.

QUIA ergo frequentè in morbis usurpatur præsertim è brachio phlebotomia; multa priùs, ne periculosa fiat, observanda sunt. Profectò ubi vice primâ se-catur vena brachii, sciat Chirurgus, cadaveribus non semel priùs disiectis propriâ manu, sede venæ superiori secundum esse. Ratio hæc est; in posterum commo-diùs mittitur sanguis infra cicatrices infictas, sanguisquè, liberor exitu, facilius, rectiùsque erumpit in subsequentibus sectionibus venæ. Id si negligitur ab exordio, suprà easdem jam factas cicatrices incidi debet; & tunc sanguis difficulter fluens sibi resiliat versus ægrotantis faciem obice facto, & diametro venæ tunc stric-tiori difficilius effluit. Si pro venâ inciditur caro, quod vulgo *saignée blanche*, nibil timendum indè, sanguis non exit; sed ligatur à citò factâ, leve vulnus facilius sanatur. Par imò non est securitas, si tendo, nervus, musculorum aponeurosis, arteria faucentur. Ideo medianam secando profundè sitam, si scalpellus cuspidè leditur musculorum communis membrana; hæc illicè sanguinat. Ad extremos usque digitos tremor, & frequentius accersitur humorum decubitus, quâdam duritate aut collectione puris. Echymosis si simplex, aquâ vita aut spiritu vini sat facile sanescit; si pus imminet aut succedit, basilicone aut alio simili emplastro detergetur, desiccaturque emplastro cerusse. Hæc tamen sât levia sunt; at si totum ab inflammatione brachium tumer, absque morâ altero brachio, vitatâ medianâ causâ mali, sanguis largâ mitti debet manu; anodinis & resolventibus affecta pars foveri assidue debet, dum diæta servatur exactior, & anematis laxatur alvus. Id omne observandum est, usque dûm fedetur tempesta & malum tandem sanetur. Nervus si vulneratus est, hæc & illa subsequuntur. Ipso Incisionis loco primum acutissimus dolor, exin per totum brachium persentitur & perseverat cum intumescentiâ & contractione, malumquè diù continuatur idem, cui tamè itâ succurritur. In ipso partis incisa loco immititur calidè, aut oleum Terebinthina spiritu vini rectificatum, aut aqua vita camphorata cum aquâ simplici: toto exin brachio splenia oleo imbuta rosaceo, additis, ut artis est, ligatur, imponuntur, quæ plus minùs renovantur ex symptomatis & indicatione. Mitescente sic dolore, si pluriès in die ex accidentibus vulnus benè curatur, tunc usurpantur resolventia, & legitimâ vietûs ratione servatâ, sanatur tandem qui vulneratus est nervus. Qui puncturâ tendinum plectuntur, illicè dolorem acutum sentiunt, qui sât citò remittitur; sed se dolore affici duodecim circiter horis à factâ venâ merito con queruntur. Tendinis natura id indicat. Instar chordæ in arcu tenditur tendo pars extrema musculi, fibrarum, ligamentorum, nervorum, vasorumque sanguiferorum inter se coalescentium concursu constat & ordine. Indè dolor non tantum in parte primum factâ, sed in partibus quæ ad axillam tendunt; præsertim ubi extenditur brachium, figitur dolor, & à musculi contractione, in parte lafâ crescit tumor ad avellanæ magnitudinem. Tumor ille humoræ aqueum ichoremvè brevi & jugiter fundit, cui succurrit oleo Terebinthina, aut cataplasmate celeberrimi in arte medicâ Sydenham, qui efficacissimum describit expertus, capite de pleuritide, in quâ salus præsertim à repetitis venæ sectionibus. Tandem factâ

basilicā , arteria , cui sēpius juncta est , si saucietur , repetitis iētibus saliēdō sanguis arteriam illicō vulneratam indicat . Iis in angustiis quid agendum ? Chirurgus mentis compos imperterritusquē sanguinem exhauiat ad animi deliquium ; ut antiquis mos erat Græcis , & ut adhuc fieri debet magnis in vulneribus . Hāc arte temperatis diastole & systole , vulneris labia quiete partium facilis coalescunt , præfertim si fortiter arteria comprimatur eo quem diximus modo in arteriotomiā . Tenuissimā interēm diaētā & iis qua extera sunt ritē comparatis , aeger , se sēpius inficio , insciūque astantibus , sanatur sat paucos intra dies , quid tunc ut in venā sēctā inducitur cicatrix . Aliās si propositi minimē tenax est Chirurgus , mente perturbatis aegrotante & astantibus , factis absquā morā ex consilio & arte non paucis incisionibus , ut in aneurismate , tandem liganda est arteria ; dum aeger insupēr , diaētā admodūm tenui , caterisquē morbo convenientioribus præscriptis & obseruatis diligenter , an ad salutem , an ad mortem , hæret diū .

Ergo Vena sēctio operationum frequentior similque periculofior.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

*M. Josephus-Exuperius Bertin , M. Gedeon de Rabours .
Supremi Valachie & Moldaviae
via Principis Medicus ordinatus.*

*M. Joannes-Ludovicus Baude de M. Laurentius Ferret , Chirurgie
Lacloy , Rei Herbariae Professor . Gallico Idiomate Professor .*

M. Carolus Dionis.

M. Joannes Midy.

M. Joannes-Franciscus Couthieß

*M. Michael Procope Couteaux ;
Chirurgie Gallico Idiomate Professor designatus .*

*M. Joannes - Claudiu - Adrianius
Helvetius , Regi à Sanctoribus
Confitis , Regiaeque Medicus
Primarius , & Regiae scientiarum
Academie socius .*

Proponebat Parisiis , CLAUDIUS PERSON , Catalonensis Saluberrimæ
Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus , A. R. S. H.
1744 , à sextā ad meridiem .